

**nowe
horyzonty
edukacji
filmowej**

CYKL | WIELOKULTUROWOŚĆ W FILMIE
GRUPA WIEKOWA | SZKOŁA PONADPODSTAWOWA
PRZEDMIOT | JĘZYK POLSKI

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE DLA NAUCZYCIELA
SCENARIUSZ LEKCJI

opracowanie: Elżbieta Piotrowicz

FILM | „ FOTOGRAF WOJNY”

„Krigsfotografen”, Dania 2019, 78 min

reżyseria: Boris Benjamin Bertram

scenariusz: Boris Benjamin Bertram

Film jest psychologicznym portretem zaangażowanego i poszukującego wyzwań fotografa, który od 25 lat dokumentuje okropności wojny i nagle musi się zmierzyć z nową, tym razem wewnętrzną walką i pełnić funkcję odpowiedzialnego ojca oraz partnera. Duński fotograf Jan Grarup to mistrz współczesnej fotografii wojennej, laureat prestiżowych nagród fotograficznych, w tym czterokrotnie World Press Photo. „Fotograf wojny” to opowieść kameralna i dyskretna. Podglądamy fotografa wojennego przy pracy oraz w sytuacjach codziennych, jak wizyta u lekarza czy spotkania z rodziną. Obserwujemy materiały archiwalne z jego dawnego życia. Okazuje się, że fotografia i film nie tylko na wojnie stają się doskonałym narzędziem do walki ze śmiercią.

ZDERZENIE ŚWIATÓW, ZDERZENIE WARTOŚCI... – WOKÓŁ FILMU „FOTOGRAF WOJNY”

Temat lekcji

Zderzenie światów, zderzenie wartości... – wokół filmu „Fotograf wojny”

Czas trwania lekcji

45 min

Cele lekcji

Podczas lekcji uczeń:

- poznaje specyfikę dokumentalnego filmu biograficznego;
- opisuje światy, w których żyją bohaterowie filmu;

- analizuje, jak funkcjonują ludzie w różnych sytuacjach;
- charakteryzuje głównego bohatera pod kątem ważnych dla niego wartości;
- rozważa, z czym wiąże się bycie artystą, reporterem, ojcem;
- próbuje określić formy i znaczenie działania mediów we współczesnym świecie;
- operuje kategoriami estetycznymi, aksjologicznymi, etycznymi;
- uzasadnia swoje sądy konkretnymi aspektami filmu;
- wpisuje omawiany film w różne konteksty: artystyczny, polityczny, społeczny, egzystencjalny.

Powiązanie z podstawą programową

Język polski

Podczas lekcji uczeń:

- I. 1 kształtuje dojrzałość intelektualną, emocjonalną, moralną;
- I. 8 kształci umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym;
- I. 9 kształci umiejętność rozumienia roli mediów oraz ich wpływu na zachowanie i postawy ludzi, a także krytycznego odbioru przekazów medialnych oraz świadomego korzystania z nich;
- I. 10 buduje system wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka;
- I. 11 kształci umiejętności rozpoznawania i wartościowania postaw budujących szacunek dla człowieka (np. wierność, odpowiedzialność, umiar) oraz służących budowaniu wspólnot: państwowej, narodowej, społecznej (np. patriotyzm, sprawiedliwość, obowiązkowość, szlachetność, walka, praca, odwaga, roztropność);
- III. 1 doskonalą umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji i udziału w dyskusji;
- III. 2 wykorzystuje kompetencje językowe i komunikacyjne dla wyrażenia własnych sądów, argumentacji i udziału w dyskusji.

Metody i formy pracy

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące metody i formy pracy z uczniem:

- praca z filmem;
- praca z tekstem wywiadu;
- praca indywidualna (lub w parach, jeśli jest taka możliwość);
- wypełnianie kart pracy, przygotowywanie notatek;
- prezentacja ustna rezultatów pracy.

Środki dydaktyczne

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące środki dydaktyczne:

- film „Fotograf wojny”;
- komputer i rzutnik;
- smartfony lub inne urządzenia z dostępem do Internetu;
- karty pracy.

Przygotowanie do lekcji

Lekcja powinna się odbyć po obejrzeniu filmu „Fotograf wojny”. Przed lekcją nauczyciel drukuje (o ile jest taka potrzeba) karty pracy.

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

Nauczyciel przedstawia temat lekcji, a następnie prosi uczniów o krótkie wypowiedzi dotyczące ich wrażeń po obejrzeniu filmu. Pyta również, czego dowiedzieli się z niego o bohaterze tytułowym.

Realizacja tematu

W wypowiedziach uczniów zapewne pojawią się spostrzeżenia, że film pokazuje nie tylko fotografa wojennego, ale również ojca i człowieka zajmującego się fotografią o innej tematyce. Nauczyciel rozdaje (wyświetla, udostępnia online) karty pracy. Żeby je wypełnić, konieczne jest również wykorzystanie wywiadu dostępnego w Internecie, do którego uczniowie powinni mieć dostęp w czasie zajęć <https://www.fotopolis.pl/inspiracje/wywiady/33977-nawet-w-najgorszym-miejscu-na-ziemi-zobaczysz-milosc-rozmowa-z-janem-grarupem> (dostęp 20.03.2021)

Każdy uczeń (lub para uczniów, jeśli jest taka możliwość) otrzymuje losowo jedną kartę pracy i ma 15 minut na realizację poleceń na niej zawartych. Następnie chętni przedstawiają rezultaty swoich działań, dbając o to, by nie powtarzać tego, co zostało już wcześniej powiedziane na dany temat, tylko tworzyć wspólnie jak najpełniejszy obraz opracowanych aspektów tematu.

Przewidywane odpowiedzi

Karta pracy nr 1

- 1. Talent, chęć samorealizacji; wrażliwość; myślenie o kształcie artystycznym, przesłaniu, dotarciu do odbiorcy; świadome używanie pewnych środków wyrazu; określone umiejętności; sława oraz profity i konsekwencje z nią związane; wolność i ograniczenia w pracy twórczej; samostanowienie i praca na zlecenie.*
- 2. Wiedza i umiejętności związane z fotografowaniem; robienie zdjęć artystycznych zabytkowym aparatem; świadomość technologii – własna pracownia, wywoływanie zdjęć; wybór konkretnych sprzętów przed każdym wyjazdem; planowanie wszystkich działań, nie tylko artystycznych; wydawanie albumów ze zdjęciami – promocja w postaci spotkań z odbiorcami; podkreślanie, że w fotografii chodzi nie tylko o rejestrację, ale i artyzm oraz przesłanie.*
- 3. Zrozumienie, jak to jest być tematem powstającego tekstu kultury – utożsamienie się z fotografowanymi – zmiana perspektywy; bycie artystą zaangażowanym; przywoływanie inspiracji postaci Eugene’a Smitha – humanisty, podchodzącego do opowiadanych przez siebie historii z ogromną empatią; Grarup mówi: „Z czasem ta część mojej pracy nabierała coraz większego znaczenia. Chciałem robić coś, co jest po prostu głębsze. Myślę, że to właśnie to, co robię teraz. Organizuję wystawy, tworzę książki i realizuję reportaże dla organizacji, których działanie znaczy coś więcej także dla mnie”. Twierdzi również: „Jest wielu świetnych nowych fotografów, a rzeczą, która szczególnie mnie ujmuje, jest to, że historie, które opowiadają, są*

bardzo szczerze i dużo głębsze, niż były kiedyś. Mam wrażenie, że dziś bardziej liczy się dotarcie do sedna niż tylko powierzchowne spojrzenie”.

Karta pracy nr 2

1. *Praca w związku z dokumentowaniem rzeczywistości; świadomość możliwego wpływania na odbiorcę; robienie czegoś ciekawego; możliwość podróżowania; życie w stresie, narażanie się na różnego rodzaju zagrożenia; realizowanie zleceń; popularność; zauważenie, że obecnie niemal każdy może zarejestrować coś ciekawego i opublikować to w Internecie.*

2. *Wybór tematów kontrowersyjnych, trudnych, dotyczących sytuacji ekstremalnych i miejsc, gdzie reporterowi często grożą różne niebezpieczeństwa; konieczność perfekcyjnego przygotowania się do każdej wyprawy; zaufanie do lokalnych przewodników-opiekunów; świadomość ryzyka; godzenie się na kontakt ze strasznymi aspektami rzeczywistości; czasem rezygnacja z artysty na rzecz prawdy i siły przekazu – sytuacja z decyzją o publikacji kolorowych zdjęć z masakry ludności cywilnej, bez podawania nazwiska; wpływ na sposób życia oraz zdrowie fizyczne i psychiczne; stałe podkreślanie, że ta praca to nie tylko adrenalina, zarobek, ale i misja; szacunek dla fotografowanych ludzi.*

3. *Świadomość zmiany w funkcjonowaniu mediów i podchodzeniu do informacji przez odbiorców oraz możliwego wpływu tych przemian na pracę reporterów; scrollowanie jako metoda poszukiwania i odbierania komunikatów; przypomnienie, że praca reportera to narażenie się na utratę zdrowia, życia, na porwanie, aresztowanie, konfiskaty; podkreślanie, że newsy bardzo szybko się starzeją; w przypadku Grarupa decyzja o przejściu z fotografii prasowej (przez niego zwanej szybko, doraźną) do reportażowej (wymagającej przygotowań i mającej inne cele). Sam bohater mówi: „Wszystko traktowane jest pobieżnie, bo informacja żyje tylko parę godzin. A w tym wszystkim ja, który nad jednym projektem pracuje 5 lat. Wydaje mi się, że w reportażu najważniejszy jest czas. To także ogromna różnica między reportażem a fotografią prasową. Gdy robię zdjęcia, spędzam w danym miejscu na przykład półtora miesiąca. Gdy tam powracam, ludzie już mnie kojarzą, rodzą się znajomości. Zaczynają ci ufać. Jeśli na jakieś zlecenie masz tylko kilka godzin, dotarcie głębiej jest niemożliwe. [...] Dobry reportaż nie powinien odpowiadać na pytania, ale je stawiać. Nie fotografuję po to, by powiedzieć ci, co masz myśleć, ale mam nadzieję, że moje fotografie wywołają jakąś refleksję. Z mojego punktu widzenia wygląda to tak: możemy się nie zgadzać w kwestii polityki czy pieniędzy, ale ta niezgoda oznacza, że na czymś nam zależy. Najbardziej obawiam się właśnie obojętności”.*

Karta pracy nr 3

1. *Odpowiedzialność za bliskich; zaufanie, szczerłość, troska; uczenie dzieci właściwych zachowań; reagowanie na problemy; dawanie poczucia bezpieczeństwa; wspieranie się; tworzenie rodzinnej atmosfery; konsekwencja w działaniu.*

2. *Dbanie o zabezpieczenie materialne rodziny; przywożenie dzieciom czegoś z podróży, gdy były młodsze; okazywanie zainteresowania – czytanie książki, wspólne zabawy, przygotowanie imprezy dla córki; przytulanie; pokazywanie, na czym polega praca fotografa; zrozumienie, że konieczna jest zmiana trybu życia i jeszcze większa dbałość o własne zdrowie; zmaganie się z zwyczajnym, przyziemnym życiem (zakupy, pranie, wyznaczanie granic); chwalenie i dawanie rad; próby wspólnego spędzania czasu; odgradzanie dzieci od najgorszych wieści ze świata (śledzenie najnowszych informacji w samotności np. na dachu); okazywanie troski o rodziny uchodźców, których fotograf spotyka w miejscach konfliktów.*

3. *Świadomość, że jest się ojcem dzieci, o które trzeba się troszczyć; mówienie o wartości miłości, rodziny, warunków spokojnego dorastania i koniecznej stabilizacji w życiu każdego*

człowieka – niezależnie od tego, kim jest i gdzie żyje; Grarup mówi: „Gdy masz dzieci, wiele rzeczy zaczynasz widzieć dużo wyraźniej. Nagle musisz stawić czoła nowemu obowiązkowi, jakim jest zapewnienie im bezpieczeństwa. Gdy to do ciebie dociera, zaczynasz rozumieć, dlaczego ludzie przed czymś uciekają i na przykład starają się znaleźć schronienie w Europie. Wiele rzeczy staje ci się bliższe. Gdybym był syryjskim ojcem żyjącym w Aleppo, zrobiłbym dokładnie to samo. Staralbym się przede wszystkim szukać bezpieczeństwa”.

Podsumowanie tematu

Nauczyciel prosi o wypowiedzi związane z tematem całej lekcji; o jakich światach i wartościach można mówić w kontekście tego filmu; w jakim sensie są one ze sobą zderzane i co z tego wynika?

Praca domowa

Wywiadowi opracowywanemu na lekcji towarzyszą fotografie wykonane przez Jana Grarupa. Wybierz najciekawszą (najbardziej zaskakującą, wstrząsającą, najpiękniejszą, wzruszającą, prowokującą do myślenia...) i przygotuj krótką (2–3 minuty) wypowiedź, w której, odnosząc się do konkretnych aspektów wybranego zdjęcia, wyjaśnisz kryterium swojego wyboru.

Uwaga dla nauczycieli zainteresowanych wykorzystaniem fotografii i innych dzieł ikonicznych jako tekstów kultury na języku polskim: na stronie NHEF dostępny jest scenariusz lekcji związanej z filmem „Sól ziemi” w reż. W. Wendersa: *Czy artysta może wpłynąć na rzeczywistość?* – autorstwa Jolanty Manthey i Tadeusza Banowskiego, który można wykorzystać zarówno jako dodatkową inspirację do omawiania „Fotografa wojny”, jak do ciekawych ćwiczeń analityczno-interpretacyjnych na temat ikonicznych tekstów kultury.

https://nhef.pl/upload/2019/09/19-20_wielokulturowosc_w_filmie_scen_sol_ziemi.pdf

KARTY PRACY

Karta pracy nr 1

Opracuj notatki pomocne przy odpowiedziach na poniższe pytania i polecenia:

1. Z czym kojarzy Ci się bycie artystą (szczególnie fotografem)? Z jakimi wartościami, oczekiwaniami, umiejętnościami, zachowaniami, miejscami, czynnościami...?
2. W jaki sposób motyw artysty realizowany jest w filmie „Fotograf wojny”?
3. Znajdź materiał i zapoznaj się z nim: „Nawet w najgorszym miejscu na Ziemi zobaczysz miłość” – Maciej Luśtyk rozmawia z Janem Grarupem. Określ, w jakim sensie ten temat obecny jest w wywiadzie.

<https://www.fotopolis.pl/inspiracje/wywiady/33977-nawet-w-najgorszym-miejscu-na-ziemi-zobaczysz-milosc-rozmowa-z-janem-grarupem>

Karta pracy nr 2

Opracuj notatki pomocne przy odpowiedziach na poniższe pytania i polecenia:

1. Z czym kojarzy Ci się bycie reporterem, dziennikarzem? Z jakimi wartościami, oczekiwaniami, umiejętnościami, zachowaniami, miejscami, czynnościami...?
2. Jakie aspekty z tym związane dostrzegasz w filmie „Fotograf wojny”?
3. Znajdź materiał i zapoznaj się z nim: „Nawet w najgorszym miejscu na Ziemi zobaczysz miłość” – Maciej Luśtyk rozmawia z Janem Grarupem; określ, w jakim sensie ten temat obecny jest w wywiadzie.

<https://www.fotopolis.pl/inspiracje/wywiady/33977-nawet-w-najgorszym-miejscu-na-ziemi-zobaczysz-milosc-rozmowa-z-janem-grarupem>

Karta pracy nr 3

Opracuj notatki pomocne przy odpowiedziach na poniższe pytania i polecenia:

1. Z czym kojarzy Ci się bycie ojcem, członkiem rodziny? Z jakimi wartościami, oczekiwaniami, umiejętnościami, zachowaniami, miejscami, czynnościami...?
2. Jakie aspekty z tym związane dostrzegasz w filmie „Fotograf wojny”?
3. Znajdź materiał i zapoznaj się z nim: „Nawet w najgorszym miejscu na Ziemi zobaczysz miłość” – Maciej Luśtyk rozmawia z Janem Grarupem; określ, w jakim sensie ten temat obecny jest w wywiadzie.

<https://www.fotopolis.pl/inspiracje/wywiady/33977-nawet-w-najgorszym-miejscu-na-ziemi-zobaczysz-milosc-rozmowa-z-janem-grarupem>